

DATUM 22 juni 2021

AAN Commissie M&M

VAN Gedeputeerde Van Essen

DOORKIESNUMMER [Klik hier als u tekst wilt invoeren.](#)

ONDERWERP Aanvullende inventarisatie Urgenda maatregelen

Aanleiding

Tijdens de vaststelling van het programmaplan Energietransitie begin 2020 hebben GroenLinks en Partij voor de Dieren gevraagd om de maatregelen van Urgenda door te nemen en te 'toetsen' aan het programmaplan Energietransitie. U bent hierover geïnformeerd in het memo d.d. 20/11/2020. Daarbij had ik u een nadere inventarisatie toegezegd van de maatregelen uit het Urgendaplan die betrekking hebben op andere klimaatgerelateerde onderwerpen, zoals landbouw, natuur en mobiliteit. Bijgaand stuur ik u dat overzicht.

Aanloop naar maatregelen

Urgenda is in 2012 gestart met een gerechtelijke procedure tegen de Staat met als doel het Rijk aan haar eigen doelstellingen, nl. 25% CO₂-vermindering in 2020 ten opzichte van 1990, te houden. Urgenda is zowel door de rechtbank (2015), het gerechtshof en de Hoge Raad (2019) in het gelijk gesteld. Na de rechterlijke uitspraken heeft Urgenda een plan opgesteld met (aanvullende) maatregelen om de genoemde doelstelling te realiseren. De maatregelen zijn opgenomen in een boekje dat als titel heeft "[40 \(54\) puntenplan, Handreiking vanuit de samenleving voor 25% CO₂-reductie in 2020](#)". De eerste versie bestond uit 40 maatregelen. Daarna is er een tweede versie gemaakt met 14 aanvullende maatregelen.

Aanpak en werkwijze

De door Urgenda voorgestelde maatregelen die betrekking hebben op de opgave Energietransitie zijn in het eerdere memo van 20/11/2020 beschreven. Voor de overige maatregelen is geïnventariseerd wat de provinciale beleidsinzet is per maatregel. Deze inventarisatie wordt per thema toegelicht. Onderstaande tabel geeft aan op welk thema de Urgenda maatregel betrekking heeft.

Overzichtstabel Urgenda maatregelen.

Thema	Urgenda maatregel						
Landbouw	2	22	45	53			
Mobiliteit	3	6	27	31	36	37	48
Bedrijfsvoering	5						
Natuur/bosbouw	7	35					
Klimaatadaptatie	10	49					
Gezonde Leefomgeving	11	51					
Veenweides	12						
Circulaire samenleving	32	47					

Landbouw

Nr	Maatregel	Omvat	Wat is de inzet van de provincie?
2	Minder koeien, niet minder winst	Krimp en verandering van veestapel. Positieve uitwerking voor biodiversiteit. Nodig ook door normering stikstof Brussel. Boeren helpen met kennis en budget om inkomensverlies te compenseren. Aanpak stikstofproblematie kan ook worden ingezet voor inzet volhoudbare landbouw.	In de landbouwvisie streeft de provincie Utrecht naar klimaatneutrale en natuurinclusieve landbouw. De provincie zet daarbij niet specifiek in op krimp van de veestapel. Er is wel een vrijwillige opkoopregeling door het Rijk ingesteld om piekbelasters nabij N2000 gebieden te kunnen laten stoppen. Hierdoor worden productierechten uit de melkveehouderij gehaald.
22	Verdubbeling krimp varkenssector	Als gevolg van urgenda-vonnis heeft kabinet budget verhoogd naar 180 mln. voor warme sanering varkenssector. 70% van boeren stopt tussen nu en 2030; verwachting is dat andere bedrijven gaan groeien. Maar met oog op visie kringlooplandbouw en stikstofdepositie moet aantal varkens krimpen met aantal boeren.	Het Rijk heeft inmiddels de regeling Sanering Varkenshouderij uitgebreid. In totaal kregen 424 varkenshouders een goedgekeurde aanvraag, waarvan 3 in Utrecht.
45	Minder stikstof in de landbouw	Daling uitstoot stikstof en CO2 veroorzaakt door stikstofkunstmest. Oplossing gelegen in kringlooplandbouw. Vijf voorstellen: pilot met nieuwe bodemboeren en voorlichting over nieuwe bodems; 2. precisiebemesting en gebruik circulaire meststoffen; 3. overheid en supermarkten kopen alleen nog maar (in) van boeren met lagere stikstofuitstoot; 4. agrarisch onderwijs zet in op verandering; 5. belemmeringen wegnemen voor biologische sector (leidt tot beter bodembeheer).	De provincie kent een stimuleringsbeleid voor kringlooplandbouw. De afgelopen jaren zijn veel projecten met POP3 en AVP financiering ondersteund. Bodembeheer en precisie bemesting zijn o.a. onderwerpen die daarbij aan de orde komen. In de Foodvalley wordt met de Regiodeal hard gewerkt aan circulaire landbouw. De provincie neemt deel aan acties en netwerken om lokaal voedsel te promoten. In de Voedselagenda wordt dit verder uitgewerkt. Voor onderwijs en biologische landbouw hebben we geen specifiek beleid.
53	Rem op kalveren-, geiten- en schapensectoren	Naast krimp varkens- en melkveesector, dienen ook andere diersectoren te krimpen, met behoud van zoveel mogelijk boeren. Het gaat dus om een andere manier van landbouw bedrijven: kringlooplandbouw.	Voor alle sectoren geldt dat de provincie streeft naar kringlooplandbouw. We ondersteunen de sector daarbij zoals in de Samenwerkingsagenda Landbouw is vastgelegd. In 2018 is besloten tot een "geitenstop" voor de provincie. Er worden geen nieuwe vergunningen afgegeven voor vestiging en/of uitbreiding

			van geitenhouderijen van meer dan 10 geiten. Dit besluit is genomen vanuit het voorzorgprincipe vanwege een verhoogde kans op longontsteking in de omgeving van de bedrijven. Onderzoek vindt plaats naar de oorzaken. De presentatie van de resultaten wordt in 2024 verwacht. Dit heeft vertraging opgelopen vanwege Covid.
--	--	--	---

Mobiliteit

Nr	Maatregel omschrijving	Omvat	Wat is de inzet van de provincie?
3	Maximumsnelheid verlagen	Maximumsnelheid dag en nacht verlagen naar 100 (snelwegen) en 80 (rijkswegen) en een goede (traject) controle (denk aan impact Flitsmeister)	Geen rol voor de provincie op Rijkswegen. Vanuit het netwerkperspectief overwegen we op sommige provinciale wegen een snelheidsverlaging van 80 naar 60, vanuit verkeersveiligheid en leefbaarheid.
6	Netwerk semi-autonome kleine voertuigen	Vervangen van bestelauto's door autonome elektrische voertuigen (m.b.v. AI) op industrieterreinen, vakantieparken en buitengebied (fietspaden). Voertuigen hebben lage snelheid en kleine afmetingen (2x1m).	Geen rol voor de provincie.
27	Banden op spanning	60% van de auto's rijdt met te lage bandenspanning. Uit onderzoek blijkt dat pompen bij benzinstations niet gebruiksvriendelijk zijn. Slimme pompen kunnen mbv touchscreen, slimme software en kenteken direct benodigde bandenspanning inzichtelijk maken. plaatsing kan bij benzinstations, supermarkten en bedrijven. Mensen met beperking tot de arbeidsmarkt kunnen rol krijgen in bedienen van pompen.	Geen rol voor de provincie.
31	Stadsheffing voor leefbare stad	In 2003 werd in Londen de Congestion Charge ingevoerd; tolheffing binnen de stad. Opbrengst werd geïnvesteerd in OV, verbetering van wegen en bruggen, oplossingen voor fietsers en voetgangers en verbetering busnetwerk. Inmiddels ook in Helsinki en Singapore. doel was bereikbaarheid en doorstroming. voorstel is om in 5 grote steden stadsheffing te vragen van € 10 p.d. per benzine/dieselveertuig. met inkomsten kan OV beter en betaalbaar worden gemaakt.	Geen rol voor de provincie. In gesprekken met het Rijk hierover behartigen wij een interprovinciale invalshoek van het thema "Betalen voor gebruik"

36	Sneller handelen tegen recreatief gebruik lachgas	Lachgas is een zeer sterk broeikasgas. Lachgas leidt tot veel negatieve effecten, naast klimaatverandering: verlammingen, auto-ongelukken en straatvervuiling. Inzet op een wettelijk verbod en handhaving van die wetgeving.	Geen rol voor de provincie.
37	Duurzamer asfalt	De overheid kan als grootste opdrachtgever in de grond-, weg en waterbouw bij aanbestedingen voorwaarden stellen aan duurzamer asfalt. Voorstel is om: productietemperatuur te verlagen (van 165 naar 100 graden), oud asfalt te hergebruiken, asfalt met een langere levensduur te gebruiken en fietspaden te maken van biobased asfalt (grasfalt).	Provincie Utrecht is actief in het verduurzamen van asfalt. Dit is een complexere materie dan in onderstaande regel met paar maatregelen wordt geschetst. Vb. oud asfalt hergebruiken is mogelijk, maar kost soms veel energie. Productie op 100 graden is mogelijk, maar om goed te verwerken zijn soms chemische toevoegingen nodig die slecht voor milieu zijn. Ook kan het er toe leiden dat de asfaltlaag dan weer sneller moet worden vervangen, dus dan werkt het contra-effectief. Het is daarom belangrijk om de verduurzamingsmaatregelen op de juiste manier en in de juiste deklaag toe te passen. Hier wordt door de provincie Utrecht goed naar gekeken, ervaringen opgedaan, ervaringen uitgewisseld met andere wegbeheerders en marktpartijen, en op basis van goede use cases standaarden aangepast. Goed voorbeeld is het toepassen van biobased asfalt in tussen- en onderlagen, o.a. Lypave in Bravo3, N212 en N224. M.b.t. fietspaden: Gebruik van Milieukostenindicator (MKI) in aanbestedingen heeft de voorkeur boven voorschrijven van concrete materialen. De milieukostenindicator maakt inzichtelijk wat de daadwerkelijke milieu-impact is over de hele keten.
48	Innovaties in de transportsector	Twee concrete innovaties: toepassing van bandengel Ride-On waardoor banden beter op spanning blijven en minder snel lek gaan. 2. toepassing van SolarOnTop Zonnepanelensysteem voor vrachtverkeer.	Geen rol voor de provincie.

Bedrijfsvoering

Maatregel	Maatregel omschrijving	Omvat	Wat is de inzet van de provincie?
5	Verlichting uitzetten na werktijd	Winkels en kantoren laten nog steeds onnodig lichten branden na werktijd. Vaak staat de verlichting het hele weekend onnodig aan.	De verlichting in de provinciale panden is 's avonds en 's nachts uit, tenzij er activiteiten zijn.

Natuur/bosbouw

Maatregel	Maatregel omschrijving	Omvat	Wat is de inzet van de provincie?
7	Duurzaam bosbeheer	Bomen en bossen leggen veel CO2 vast. Ook zijn bomen en bossen ontzettend belangrijk voor de biodiversiteit. Geen bos in een keer weggakken (t.b.v. biomassa), maar vervangen door hier en daar een boom kappen. Tegelijkertijd pleidooi voor handhaven oude bossen en 2. grootschalige herbebossing. Duurzamer bosbeheer komt de biodiversiteit ten goede en kan een besparing van 175.000 ton CO2 opleveren.	De suggesties worden meegenomen in het strategisch bosbeleid dat momenteel wordt opgesteld en dit najaar aan PS aangeboden zal worden.
35	Bomen, bossen en bermen	Waar de industrie op zoek is naar moderne technieken om CO2 vast te leggen, is de allerbeste en goedkoopste techniek al uitgevonden: bomen. Vooral bossen leggen veel CO2 vast in de bodem en in de bomen zelf. De maatregel omvat drie voorstellen: versnelling van meer bos, herintroductie van meer hakhout langs bermen, versnelling groener platteland.	De provincie hanteert ecologisch bermbeheer voor het beheer van de bermen van provinciale wegen, dat vooral gericht is op behoud en ontwikkeling van bloemrijke bermen. De mogelijkheden voor de aanplant van hakhout zijn om ecologische en verkeersveiligheidsredenen beperkt en worden daar waar mogelijk in samenspraak met Mobiliteit bepaald. De versnelling van de vergroening van het platteland zit verankerd in het GLB (gemeenschappelijk landbouw beleid) en het provinciale beleid voor natuur en landbouw.

Klimaatadaptatie

Maatregel	Maatregel omschrijving	Omvat	Wat is de inzet van de provincie?
10	Groene daken	<p>De CO2 besparing van groene daken komt door een combinatie van factoren: verminderd energieverbruik door beter warmtemanagement, een beter rendement voor zonnepanelen en doordat de planten CO2 opnemen. Daarnaast hebben groene daken vele andere voordelen: ze fungeren als regenwaterbuffers en fijnstoffilters, ze verminderen het "hitte-eiland-effect" in urbane gebieden terwijl zij tegelijkertijd de biodiversiteit bevorderen.</p> <p>De maatregel betreft het plaatsen van planten op 10% van het beschikbare platte dak.</p>	<p>De provincie kan stimuleren en aanjagen. Daken zijn eigendom van eigenaren.</p> <p>Vanuit de opgave Klimaatadaptatie wordt gewerkt aan een multifunctioneel dakprogramma. Dat gaat om een initiatief voor het opzetten van een groene daken servicepunt voor bedrijven en bewoners (informatie en hulplijn verschaffen), het opstellen businessplan en financieringsplan groen daken fonds, het werven van klimaatadaptatie ambassadeurs die gezamenlijk vergroenen van daken stimuleren, een opdracht voor aanbieden van quick scans/ constructieberekeningen groene daken bedrijven en bewonerscollectieven. Daarnaast worden afspraken gemaakt over klimaatadaptief/ toekomstbestendig bouwen met ketenpartijen in de bouwwereld voor zowel bestaande als nieuwbouw. Daarin is aandacht voor 'groen, tenzij', natuurinclusieve bouw waarin groene daken een belangrijk middel zijn. Dit wordt onderdeel van het convenant Duurzaam Bouwen.</p>
49	Groen en gezond wonen	<p>Meer groen in de stad zorgt voor verkoeling, betere afwatering, schonere lucht, meer biodiversiteit en gelukkigere en gezondere mensen. En het is belangrijk voor CO2 opslag. Er is nu onvoldoende groen.</p> <p>Voorstel: bestaande wijken vergroenen en zorgen voor voldoende groen in nieuwe woonwijken. Concreet: 1. elke nieuwbouwwoning krijgt 75m2 park binnen straal van 500m; 2. natuurinclusief bouwen wordt norm; 3. Onttegel tuinen in stad; 4. Onttegel bij gemeenten en bedrijventerreinen; 5. Ondersteun blauwgroene educatiepunten zodat zij burgers kunnen ondersteunen.</p>	<p>Groen in de wijk is met name een verantwoordelijkheid van gemeenten. We kunnen wel stimuleren, aanjagen en ondersteunen van initiatieven.</p> <p>Het Ringpark, wat nu doorwerkt in Groen Groeit Mee gaat over het mee laten groeien van groen met de rode ontwikkelingen. Groen Groeit mee is gestart vanuit de provincie, maar is een ondertussen breed gedragen beweging met vele eigenaren. In het programma Groen Groeit Mee wordt onderzocht hoe groen evenredig en evenwichtig kan meegroeien met rood. In dezelfde afspraken (in wording) met ketenpartners wordt natuurinclusief bouwen in de gesprekken meegenomen. Voordat dit de norm kan worden is mogelijk extra inzet (normering) nodig. Een andere mogelijkheid is natuurinclusiviteit van het bouwen ook via het convenant Duurzaam Bouwen in afspraken vast te laten leggen.</p> <p>Daarnaast zetten we in op groene schoolpleinen en werken we aan Klimaat in je Straat, voor het ondersteunen van kleine</p>

			<p>lokale initiatieven en steunen we de stichting Steenbreek.</p> <p>In de afspraken klimaatadaptief/ toekomstbestendig bouwen wordt het ontmoedigen van betegeling mogelijk meegenomen, waarbij gedacht wordt aan afspraken over juist grondgebruik bij nieuwbouw en afspraken met corporaties over gebruik 'interventiemomenten' voor onttegeling.</p>
--	--	--	--

Gezonde Leefomgeving

Maatregel	Maatregel omschrijving	Omvat	Wat is de inzet van de provincie?
11	Een dag per week zonder vlees	Onze Westerse vleesconsumptie heeft een grote negatieve impact op klimaat, milieu, gezondheid, biodiversiteit en op lokale gemeenschappen in soja producerende landen. Het voorstel vraagt het kabinet zo snel mogelijk maatregelen in te voeren die de consument helpen om vaker te kiezen voor plantaardige vleesvervangers: een financiële prikkel op vlees die zo is ingesteld dat de lagere inkomens er geen last van hebben en waarvan de opbrengsten worden gebruikt om boeren te helpen verduurzamen.	De provincie werkt vanaf 2021 met een provinciale voedselagenda. Eén van de twee ambities is: in de provincie Utrecht eten we gezond en duurzaam. Eerlijke beprijzing van voedsel is hierin meegenomen. De rol van de provincie hierbij: partijen aan elkaar verbinden voor kennisdeling en uitvoering in projecten faciliteren.
51	Anders verdoven	Aanvullend op maatregel 4, Energiestrijd in de Zorg, toegelicht in het memo 20/11/2020, stelt maatregel 52 voor vaker te kiezen voor een milieuvriendelijkere verdovingsmiddelen en de luchtbehandeling van de operatiekamers lager te zetten als deze niet in gebruik zijn.	Als provincie hebben we hier geen rol in.

Veenweide

Maatregel	Maatregel omschrijving	Omvat	Wat is de inzet van de provincie?
12	Versneld vernatten veenweide	<p>Het grondwaterpeil in het veenweidegebied wordt bijna overal kunstmatig verlaagd, voornamelijk om de landbouw te faciliteren. Het verlaagde peil veroorzaakt zo'n 7 Mton CO2 uitstoot per jaar – 4% van de totale Nederlandse uitstoot – doordat bij een lage grondwaterstand het veen oxideert.</p> <p>De lage grondwaterstand zorgt voor verdroging van de veengebieden en dit heeft negatieve gevolgen voor natuur en biodiversiteit. Door het grondwaterpeil in veengebieden te verhogen wordt de CO2 uitstoot gereduceerd en ontstaat meer natuur.</p>	<p>In het Klimaatakkoord is aangegeven dat de provincies samen met hun partners een strategie voor de middellange termijn (2030) opstellen om de doelstelling te behalen dat de veenweidegebieden uiterlijk in 2030 gezamenlijk een reductie in jaarlijkse broeikasgassenuitstoot uit veenbodems hebben behaald van 1 Mton CO2-eq.</p> <p>De provincie voert de regie over het opstellen van de Regionale Veenweiden Strategie (RVS). Het opstellen van de RVS Utrechtse veenweiden is al een flink op stoom: we werken hierbij samen als één overheid met Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) en de gemeenten Woerden, De Ronde Venen en Vijfheerenlanden. We doen dit in nauwe samenspraak met de waterschappen Rivierenland en Vallei en Veluwe, met de overige veenweidegemeenten (en met de landbouw- en natuurorganisaties. Vaststelling van de RVS wordt voorzien aan het eind van 2021.</p>

Circulaire samenleving

Vraag	Maatregel omschrijving	Omvat	Wat is de inzet van de provincie?
-------	------------------------	-------	-----------------------------------

32	Innovatieve chemische recyclingtechnieken	Chemische recycling zou op korte termijn een goede aanvulling kunnen zijn op mechanische recycling voor kunststof afval. In zowel het nieuwe Regeerakkoord als in de transitieagenda's voor de circulaire economie wordt chemische recycling als een belangrijke oplossing voor de verduurzaming van de kunststofketen gezien. Het gaat dan om huishoudelijk afval en om bedrijfsafval. De overheid wordt opgeroepen om subsidie voor investeringen in chemische recycling mogelijk te maken onder de nieuwe SDE++ subsidieregeling; de doelstellingen voor recycling van plastic te verhogen, onder andere in de raamovereenkomst verpakkingen; chemische recycling een betere plek te geven in het landelijk afvalstoffenplan (LAP3) qua hoogwaardigheid van recyclen.	De acties richten zich op het landelijk beleid. De rol van de provincie is hierin beperkt. Gedacht kan worden aan een subsidie om gemeenten te ondersteunen bij recycling /afvalverwerkings vraagstukken. Op dit moment zijn er geen concrete acties.
47	Ambitieuzer plan voor plastic	Plastic! We willen er van af, want het vervuult het milieu en vele dieren sterven er door. Maar daarbovenop zorgt de productie van plastic voor veel CO2 uitstoot. Deze maatregel stelt voor om ambitieuzere doelen te stellen om de productie van nieuw plastic af te bouwen en al in 2025 de 45% bio/recycleplastic te behalen. Concreet komt dit neer op het verdubbelen van het tempo.	De maatregel richt zich op de Transitie Agenda Kunststoffen van het Rijk. Vanuit de provincie zijn er dit moment zijn er geen concrete acties, maar in actualisatie van de uitvoeringsagenda circulaire samenleving zal gekeken worden of hier wel initiatieven vanuit de provincie mogelijk zijn.